

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:
Administrațiunea tipografiei archidiecezane, Sibiu, strada Măcelarilor 47,
și la expedițiunea de inserțiuni Adolf Steiner în Hamburg (Germania).
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fe-care publicare.

Ad vocem: „Videant Consules.”

Săliște 1 Noembrie.

Vădutam câte toate
Ma, toate sînt nimic,
Căci lumea nu se poate
Mișca prin un pitic!

A. Murășan.

În Nrii 125 și 126 a „Tel. Rom.” un domn corespondent *Silviu* a calculat cu sânge rece și „pe basa logiceii faptelor” înșirate de densus „că în 50 de ani nu se va mai afla nici un suflet de Român în Transilvania!” Întru adevăr un dureros Oracul acesta, mai ales pentru noi, cari ne ținem de cea mai sacră datorință de a ne cresce pruncii și nepoții nostri în dulce limbă maternă și în curata religione orientală strămoșească; căci dacă se va implini oraculul d-lui corespondent, noi înșine nefericim de acum pe pruncii și nepoții nostri, dându-le o crescere, care le va face imposibilă existența în patria lor!

Ca să nu suferă prea mult onor. public cetitor sub impresiunea aceluia oracul și să nu mai ajungă și alții la acel grad de desperațiune, în care se pare a suferi corespondentul *Silviu*, fie mi permis și mie a mi exprima vederile mele în moritul articolului: „Videant Consules.”

Este adevărat că populațiunea transilvană preste tot și într'aceasta și cea română a scădut în ultimul deceniu cu procente mai mari decât se arată sporirea ei. Să nu uităm însă că prelângă un șir neîntrerupt de ani rei, puțin sau nimic roditori; prelângă continua crescere a greutăților publice patria noastră a mai fost cercată de alte două flagele înfricoșate — unul e cholera din 1873; altul, nice până astăzi nedelăturat, e anghina difteritică. Decrescerea populațiunii se esplică prin aceste în modul cel mai simplu și mai natural, și cumcă de acesti patru factori destructivi a suferit mai mult populațiunea cea mai sêracă și în specie clasa agricultorică, e earăși o consecență naturală.

Nu avem însă nici o basă serioasă de a ne spăria de aceasta, pentru că scim din experiență că revenind timpurile și condițiunile de viață normală: tocmai la această parte a populațiunii se arată mai mănoasă binecuvântarea ceriului: „Dumnezeu dă Românilui prunci și cote sparte.” Scădemântul acesta natural se va corege dară tot pe aceași cale naturală, precum s'a cores în decursul seculilor acea imensă scădere a populațiunii din Transilvania, ce sili pe Géza să aducă pe compatrioții nostri Sași din Flanndria, pe C. Roth de a ne aduce Șvabi, și pe Iankowsky de a ne colonisa dealurile de lut din Câmpie cu Moravieni importati. Toate aceste și prelângă aceste inundarea patriei noastre sub Bach cu „mesopotani” din toate părțile lumii nu avură în fond altă tendență, decât sterpirea (?) rasei române din Transilvania; dară „apa trece, petritele rămân!”

Nu putem nega nici aceea, că sistemul politic de astăzi își bate mult capul cu esterminarea populațiunii române din Ungaria unită cu Transilvania; e adevăr că desnaționalizarea

și anume maghiarisarea noastră s'a început sub Tisza „cu fer și toc,” după cum disese un deputat din dieta dela Budapesta; e adevăr că se iau măsuri nemai auzite și strigătoare la ceriu în privința aceasta. Dară sistemele și guvernele nu sînt eterne; un vânt lin le mătură ca frunza, pecând popoarele, a căror drept de existență se derivă din însași existența lor, resistă seculi procelelor celor mai teribile, resistă ca stânca de granit sgărieturilor unui pitic ecsaltat.

Să fi frunzărît *Silviu* prin scriptele celei mai alese inime românesce (din Transilvania) ale nemuritoriului nostru *A. Murășan*, și ar fi aflat acolo mângăere și în privința aceasta. Eată ce dicea densus înainte de aceasta cu 25 de ani: „Vădutam scene rare — Trecend în giurul meu — Popoare 'n apăsare — Frângendu'și jugul greu. — Precum un riu, o vale — Din alvie'și eșind — Dêrimă tot ce 'n cale — Întimpină curgend: — Așa vèdulai popoare — Cu sânge iritat...” Apoi e lege fisică, că cu cât apăsarea e mai grea, cu atâta e rezistența și expansiunea mai energică; și istoria ne învață că cu cât se înalță tiranismul mai sus, cu atâta mai curând se scutură teie lui. Să nu fi fost, d. e. un Bach, Maghiarii încă și astăzi ar scrie latinesce și ar vorbi nemțesce, și dacă dl Tisza nu ar decopia cu rară măestrie pe Bach,**) de sigur că numărul renegeților, „pleno et semi titulo,” va să dică pe față și în ascuns, a neofiților și al altor prăpădiți ar fi legioane. Dară așa cum sînt lucrurile astăzi, tocmai nemărginita violență a acelor dela putere, escentricitatea lor în nedreptate și apăsare e paladiul salvator pentru noi. Înțeleptul prinde muscele cu miere, nu cu oțet, ear asprul și violentul șovinism nu e alta decât oțet amar, un idol de fer pe picioare de lut. „Vădutam câte toate, Ma toate sînt nimic, Căci lumea nu se poate, Mișca prin un pitic.”

Să nu uităm mai departe de marea diferență, ce există între starea noastră de astăzi și cea de mai nainte, d. e. pe la 1848. Ce aveam și ce eram atunci? 5—6 funcționari de stat și 50—60 studenți, cari își făcuse studiile în Blaj și Oșorheiu cu un popor, ce gemea de seculi în sclavagiulu feudalismului, ear clerurile noastre constau din tot atâția moralisti cu studiu de 6 săptămâni până la 6 luni. Astăzi avem mai mulți doctori în diversele sciințe și universități renumite, decât era atunci numărul întregii inteligențe; ear în cler avem atâția eșiți din universitățile dela Lipsca, Viena, Roma și Pesta, încât întrecem pe alte confesiuni din patrie. Atunci nu esistau pe rêtundul pământului biserici mai sêrace și mai persecutate decât ale noastre; astăzi crunta sudoare „a celui (cu adevărat!) dintre sfinți” *Șaguna* ridică biserici, miluesce deci de orfani și vèduve, și adapă cu sciințe sute de talente române!

Atunci putea dice *Kossuth Lajos*

*) Vèdi poesia Nr. XXXI „Dorul meu”.
**) Ni se pare că aici avem de a face cu un anachronism.

fără de rușinare în fața lumii: *A páriákon kivül alig van szánandobb nép a földhátán, mint az erdélyi oláhság; járomba foghatod mint a marhát, melytől valóban csak annyiban különbzik, hogy beszél; adecă: abia este pe față pământului un popor mai miserabil decât Românii din Ardeal: îi poți prinde la jug ca pe vite, de cari se desting numai prin aceea că pot vorbi ca oameni — ușor puteau atunci gâdii lui sugruma cu sutele din turma fără de păstori; era spiritele „în somnul cel de moarte”. Astăzi poporul acesta e liber, am puté dice în a doua generațiune, sistemul militarului și numeroasele institute de cultură desvoaltă în trinsul consciința de sine și astăzi puternicii țilei nu mai pot ignora progresul nostru în cultură nice capitalul spiritual, de care dispunem; sau dacă 'l vor ignora ei, nu 'l va ignora Europa, nu acel spirit a umanității, care se estinde astăzi până pe la Zulușii, din Africa.*

Lăsați dara să și joace mendrele nebunul de șovinism, lăsați să inghită și să se umfle Molochul nesăturat — aici zace perirea lui. Iee și ducă sovietarii pe țara de caracter și simț de onoare dintre noi, „earba rea din holde peară” fiți siguri că nu perdem nimic. Lăsați îi să facă din bărbații nostri erudiți tot atâția proletari inteligenți, căci dacă după părerea lor națiunea noastră e numai o massă crudă (nyers tömeg) apoi numai are lipsă de aluat, ca făina crudă. A trebuit corupțiune, imoralitate și jaf de o parte, estremă miserie pe de altă parte spre a produce pe un Licurg și Solon, pe un Tiberiu și Semproniu Grachu, pe un Horea și Iancu. Natura însași a ingrigit ca „arborii să nu crească, până în ceriu!” Dară nu e de lipsă să mergem așa departe în cugetările noastre: corespondentul *Silviu* le cunoasce toate acestea tocmai ca și mine, și decumva am priceput bine, ceea-ce se află printre șirele articolului „Videant consules” apoi tendența acestuia a fost o apostrofare, sau doară chiar vot de blam pentru inteligența noastră, în mâinile căreia zace conducerea poporului nostru. Ca la toate în lume așa se uită *Silviu* și la atitudinea acestei inteligențe prin sticle negre; accentuează tare materialismul și egoismul particular, ca cum nu ar exista alte motive a mișcămintelor noastre, și ridică cu entusiasm virtutea națională a Spartanilor „cari nici unul nu trăia pentru sine.” „Einsonderbarer Schwärmer” — dise Schiller despre omul ce cugeta că va ridica el lumea din țîțini!

Și care e receta corespondentului *Silviu*? „Emanciparea intelectuală a poporului român” — așa dară o parafrază a cuvântului scoala, o nouă variațiune a ideei de a promova învèțământul la popor; ceea ce o auzirăm deja în toate opt „glasurile” încât ni e acru sufletul de ea.

Ei bine! să ne tragem odată socoteala și în privința aceasta. Corespondentul *Silviu* umblând prin țară „cu ochii deschiși” pentru ce nu a aruncat o privire și asupra stărei în-

vèțământului popular-național? Pentru ce nu a constatat și aceea, că ambe confesiunile române sustin astăzi preste 1000 de scoale populare, vre-o 10 scoale elementare, 4 gimnasii, scoala reală și de comerciu, ba încă și scoale de fete? Nu e acesta progres destul pentru un pătrariu de secul? Nici Roma nu s'a zidit într'o țî, și dacă nu aveți paciență de a accepta desvoltarea naturală a poporului, veniți-ne cu planuri și proiecte positive, nu ne amefiți cu frase goale!

Valerian.

Revista politică.

Sibiu, în 5 Noembrie

Clironomul rusesc a plecat de la Viena Sâmbătă, dară diarele vieneze încă nu sînt în stare de a reversa lumină destulă asupra acestei visite. Vrënd nevrënd însă i atribue motive politice și după cum stau lucrurile în Europa, anevoie se va afla om cu cât de puțină inițiere în afaceri politice, căre să creadă, că următorul lui Alecsandru II a fost la Viena numai ca să implinească un acț curtea din Viena, și mai în urmă la cea din Berlin, a fost dela început și este încă comentată ca o întoarcere spre bine între cele trei monarchii mari din Europa. Cu ocaziunea aceasta s'a mai aflat, că țarevicul, care trecea de sufletul panslavismului, nu este inamicul nici al Germaniei nici al Austro-Ungariei. Cu toate acestea lui „P. Ll” i se scrie din Petersburg că Rusia își reorganizează armata, procură provisiuni mari de puscii, își sporesce cavaleria și în scoalele militare precum și la trupă se învață cu multă sîrguință geografia Austro-Ungariei. La noi se scie că oficerii nostri din statul major învața — rusesc.

În Germania ministerul prusian face tot ce i este cu puțință dealungul litoralului Mării-ostice pentru de a se puté apăra; și tot așa dealungul granițelor rusescii și îngigesce ca artileria precum și celelalte arme să fie în stare bună.

Lângă cele de mai sus se adauge că în orient, cu deosebire în Constantinopole, crisa este din țî în țî mai matură de esplosiune. Flota engleză a luat în Marea mediterană o atitudine, care în tot momentul poate deveni funestă pentru pacea Europei. Cearta este între guvernul din London și cel din Constantinopole și la aparență se învêrte pe lângă într'oducerea reformelor pretinse de Anglia în Asia mica, însă dela schimbarea din urmă a ministeriului turcesc, în care a intrat elemente rusofile, atitudinea cea bruscă a Angliei nu este atât contra neputinciosului guvern turcesc și mai cu samă contra Rusiei, care stă la spatele sultanului, care Angliei promite întroducerea reformelor și la Livadia negociază cu țarul. Contrastele între London și Constantinopole n'ar fi așa periculoase; dar dacă va erumpe conflictul între Anglia și Rusia situațiunea este foarte periculoasă. Germania și Austro-Ungaria nu vor puté spriginii lățirea puterii rusescii

în orientul Europei, și așa fără de a subscrie vre o alianță cu Anglia, vor fi necesitate a'i da cel puțin sprigin moral.

„Daily Telegraph“ a anunțat în zilele aceste, că ministerul turcesc este foarte aplecat a încheia o alianță cu Rusia și aduce călătoria lui Osman pașa la Livadia în legătură cu această alianță.

Telegramele din 15 și 16 Noemvrie n. din London și din Paris înfățișează situațiunea mai domoală și promit că puterile nu vor părăsi terenul diplomatic.

Clironomul rusesc a sosit eri dimineață la Berlin. După visita aceasta se va vedea dacă se află mijloc de nouă transacțiuni, în urma căror Europa să rămână numai cu frica de un conflict.

Un lucru, care de altminteră se subtrage dela controla publicității, îl folosesc unele diare opoziționale de dincolo de Laita spre a'l aduce în legătură cu situațiunea politică. Este vorba de decorarea contelui Clam și Hohenwart cu ordinul coroanei de fer clasa I, fără tace. Opozițiunea întreabă mai întâiu pentru ce s'au decorat acești bărbați și ajunge la concludsiunea, că de oare-ce pentru guvern proiectele privitoare la Bosnia, la imposite și la armată sunt osia pe lângă care se învârtesc toate, trebuie să remunereze pe aceia, cari vor scî crea o majoritate să le și voteze. Și opozițiunea dîce, că majoritatea este creată, ea vine de astădată din dreapta și la stăruința celor doi bărbați. Stăruința aceasta de a termina cât mai în grabă cu Bosnia și cu armata este justificată cu situațiunea europeană.

Opozițiunea însă de dincoace și de dincolo de Laita, găsesce că procederea guvernului din Viena mai are și altă latură: promovarea federației. De aceea alarma care bate în parlamente și în presa din ambe capitalele monarchiei: că constituțiunea este în pericol.

Dieta Ungariei.

Continuând cu raportul nostru despre ședințele dietale ne mărginim a observa pe scurt cu privire la ședința din 10 Noemvrie, că după Polit a luat cuvântul deputatul Baussnern, care a pledat pentru primirea proiectului, argumentând că printrînsul nu se alterează legea fundamentală dela 1867, pentru că această lege dîce că tot ce se face în interesul siguranței și a apărării monarchiei e o afacere comună. Investițiunile sînt neapărat de lipsă, dacă ocupațiunea este numai preludiul anecșării. Austro-Ungaria trebuie să continue misiunea sa în orient întreruptă de un secol, și în această misiune putem fi siguri de ajutorul Germaniei. Baussnern sfîrșese prin a cita pe St. Széchenyi care a dîs, că Ungaria numai în monarchia habsburgică poate avé un viitoriu.

În ședința dela 11 Noemvrie continuânduse desbaterea asupra proiectului de lege despre administrarea Bosniei deputatul

E. Simonyi desfășură motivele pentru cari stînga extremă nu poate adopta proiectul în desbatere, apoi substerne în numele partidei un proiect de rezoluțiune prin care cere, ca proiectul despre Bosnia să se respingă, pentru că periclitează interesele statului unguresc, incurcă raportul nostru cu alte state espunîndul prin aceasta la sgudui, alterează pactul dualistic dela 1867, păgubescse interesele economice ale țerei și amerință naționalitatea maghiară cu perire.

După aceea ia cuvîntul Des. Szilágyi, care într'un discurs remarcabil supune la o critică ageră politica

ce a urmat-o guvernul în cauza ocupațiunei dela început până acum și poziția ce ni s'a creat prin cucerirea celor două provincii.

Oratorul începe cu constatarea principiului, că cercul de activitate al delegațiunilor este normat precis prin lege; a lărgi competența delegațiunilor este un drept suveran al parlamentelor din ambele state ale monarchiei. Legând soartea acelor două țeri de statele monarchiei interesul Ungariei pretinde dela noi ca să nu urmăm întrînsese o politică prin care se crează unele stări de o influență stricăcioasă pentru raporturile noastre. Vedeînd șovăirile în administrațiunea militară vom pricepe interesul ce'l are Ungaria de a'și întemeia cât mai curînd influența sa acolo. Dar dacă recunoascem necesitatea regulărilor trebuie să rămînem în înțelesul §. 8 art. XII: 1867 prelângă proiectul convențiunei supletoare. (Aplaus viu în stînga). Putem noi regula raportul de administrațiune al ambelor țeri cu monarchia fără de a cunoaște în formă oficială marginile juridice ale mandatului ce l-am luat asupraîne prin tratatul internațional?

Dacă ministrul president nu va voi să substearnă convențiunea, oratorul o va cere prin un proiect de rezoluțiune separat. Înainte de a trece în merit, face două observațiuni. Casa să nu-și reducă pretensiunile ce le face acestei legi numai pentru cuvîntul, că legea se numesc provisoră. Ea ar fi provisoră în faptă când i s'ar fi precizat durata. Ne putem însă îndoi despre caracterul ei provisor cu atât mai tare cu cât trebuie să ne reamintim, că după declarațiunile guvernului și ocupațiunea are numai un caracter provisor. Privind trecutul avem toată cauza a fi precauți, ca să nu ne căim înzadar la proiectul acesta. Cîm ca înfățișază cu un proiect de regulare, acela trebuie să aibă o politică hotărîtă. Ipocrisia care vestescse caracterul provisor al ocupațiunei, precînd toate indică că se intenționează o ocupațiune durabilă, ne dispensează de datorința de a căuta în proiect punctele directive ale acelei politice care trebuie abstrasă din hotărîrile ei.

Principiile directive ale proiectului de lege sînt de trei feluri: Proiectul voiesce să creeze un al treilea teritoriu în monarchie, să-l supună guvernului comun, să sgudue prin trînsul basa dualistică și să pregătească crearea unui stat central preste cele două state ale monarchiei. Al doilea scop e absolutistic, pentru că în acel teritor s'a stabilit în faptă absolutismul. A treia trăsătură caracteristică a proiectului e șireția și nesinceritatea, pentru că nu se desfășură în trînsul națiunei în mod sincer nici problema de rezolvit nici modalitățile rezolvirei. El înfățișază lucrul ca emanînd pe cale firescă din legile de până acum, voiesce ca noi să ne mulțămim pe nesimțite cu cele mai periculoase schimbări. Dar până când ideea statului unguresc va fi scumpă acestei case, până când vom considera legile dela 1867 ca minimul garanției pentru susținerea statului, sper că nu ne vom alipi la o asemenea politică. (Aplaus viu în stînga). După unele observări contra lui Polit și Baussnern oratorul se întoarce contra raportului. Acesta a remas credincios comisiunei, numescse cu o afabilitate estraordinară cele trei șiruri, cu cari substerne raportul, un raport. O părere proprie nu are acest raportor, dar recomandă proiectul pe basa motivelor ministeriale și crede că nu mai sînt alte motive asemenea acestora.

Oratorul muștră pe guvern pentru că nu s'a înfățișat cu un raport despre stările actuale în provinciile ocupate, crede însă că ministrul pre-

sident va repara aceasta întărziere încă în decursul discusiunei.

După aceste desfășură punctele de vedere, cari după părerea sa trebuiau să se observe neapărat la regularea administrațiunei bosniace. Acele sînt: 1. Regularea să nu atingă dualismul, prin urmare administrațiunea să nu se transpună la ministerul comun. 2. Statului unguresc trebuie să i se dea o influență efectivă asupra administrațiunei. 3. Spesele de orice fel ce le recere administrațiunea — afară de erogațiunile pentru susținerea armatei — trebuie să se ceară dela ambele legislative. 4. Pentru ocolirea conflictelor între ambele staturi ale monarchiei împărțirea sarcinelor ce le va impune administrațiunea Bosniei ambelor state, trebuie regulată după anumite norme. Proiectul nu corespunde de loc acestor puncte de vedere.

Oratorul trece la motivele ce-l determină a respinge proiectul. Motivul dintăiu e, că acest proiect de lege nu stabilescse cu sinceritate nici problema de rezolvit nici modalitatea rezolvirei, căci el desbracă articolul XII: 1867 de sensul seu natural; trebuia să se dea proiectului titlul următor: „Proiect de lege despre modificarea și întregirea art. XII: 1867.“ În fruntea proiectului de lege trebuia să se dîcă: „Cu administrarea acestor țeri se încredințază ministerul comun pe lângă controla delegațiunilor“ — cum se intenționase. Aceasta însă nu o află nicăiri în proiect, ci întreg lucrul se priveșce ca hotărît după drept în înțelesul art. XII: 1867.

În §. 1. al proiectului se dîce: „Ministerul se imputernicesce în înțelesul art. XII: 1867 și al legii publicate la 21 Decembre 1867 în foaia legilor imperiale, a influința asupra administrațiunei acestor țeri.“ Acesta dîce dintr'o parte că un ministeriu unguresc ia asupra sa o îndatorire ce rezultă dintr'o lege austriacă. Stabilinduse odată teoria, că afaceri cari în pactul dualistic nu sînt normate ca comune, se pot lua în cercul de activitate al guvernului comun, atunci garanțiile de drept ale constituțiunei sînt nimicite pentru că nu ne poate spune nimenea ce sir incomensurabil de afaceri comune pot emana din aceea lege, despre care Francisc Deák a dîs la 28 Martie 1867, că în trînsa afacerile comune sînt hotărîte pe deplin și exclusiv.

Aici oratorul combate pe Baussnern și apoi continuă: Care e cauza că acest proiect de lege voiesce a ne arăta modul cum se pot ocolî garanțiile legii din 1867?

Una dintre cauze este cea că ministrul president de câte ori trebuie să propună vre o mesură sticăcioasă țerei totdeauna se încearcă a se scutura de responsabilitate (Aplaus în stînga). Altă cauză poate că e următoarea: Se scie că în Austria se recere la modificarea legii dela 1867 majoritatea de două tertialități. E neplăcut acest lucru și de aceea se feresc oamenii a înfățișa acest proiect ca o modificațiune și întregire a legii.

În acest proiect se pune temelul la crearea unui al treilea stat în monarchie. La 1867 când s'a adus legea, eram deja îngrijiați că din organele comune se va poté nasce cu timpul a treia putere de stat. Partida care a creat pactul s'a liniștit cu consciința că agendele ministeriului comun sînt strins țermurite ear delegațiunile aternătoare de parlamente. Pericolii cari voiam să'i prevenim atunci astăzi sînt cu puțință. Se scie că centraliștii, autonomiștii și federaliștii stăruesc să prefacă delegațiunile într'o corporațiune comună. Dacă aceste partide primesc cuprinsul proiectului fără a'l aproba, aceasta o fac pentru că vîd întrînsul o con-

solidare a instituțiunilor comune. (Așa e! în stînga).

Aceste pericole le-au prevădut cele două partide mari la 1867 și pentru aceasta marele bărbat, al cărui nume rămîne împreunat pentru totdeauna cu acest op de împăcare, a lăsat instituțiunile create de dînsul moștenire tuturor celor chemați, ca să le apere, conserve în spiritul seu și să reziste la toate încercările, prin cari ele s'ar pute despoia de caracterul lor original. Doi conducători din opozițiune ne-au admonat atunci cu glas profetic să nu lărgim aceste instituțiuni. Unul a fost C. Ghyczy. Celalalt a dîs: Vor pute să vină la cărmă odată alți bărbați, cari vor lărgi cercul de activitate al acestor instituțiuni și vor îngropa prin aceasta independența Ungariei în adîncul delegațiunilor. (Aplaus viu în stînga). Bărbatul care pe atunci vorbea astfel este actualul ministru president. (Mișcare în dreapta, ilaritate în stînga).

După proiect guvernul comun și delegațiunile vor căștiga un caracter duplu; ele vor fi organe cu cerc de activitate restrins pentru Austria și Ungaria și vor fi organe plenipotențiare pentru un al treilea teritoriu. Prin aceasta se vor sparge formele acestor instituțiuni (aplaus în stînga). Acesta e temelul pentru care oratorul susține că proiectul dă nascere unui al treilea stat. Ca să nu fim noi aceia cari dîrim dualismul trebuie să respingem proiectul, căci acesta nu va asigura Ungariei influența și va fi un isvor de conflicte și de sarcini pentru noi.

Cât pentru stilizare, anumit cât pentru dispozițiunea că ministerul are drept a participa la desbateri, aceasta înseamnă că el are numai vot consultativ.

Cînd e vorba de a influența asupra administrațiunei, trebuie să avem un cuvînt decîdător la stabilirea organizațiunei și a normelor materiale, dar aici principiile sînt de astfel încît nu se pot lua în acest înțeles. Cînd ministrul president susține că influența decîdătoare ne este scutită, pentru ce nu o dîce aceasta lămurit? Dar și admițînd aserțiunea ministrului pres. legea are un preț neînsemnat căci ea nu prevede ca ministerul ung. care exercită această influență să fie și informat. Să se facă controla dela o distanță de 200 mile? Proiectul va promova absolutismul pentru că el nu stabilescse nicăiri cercul de competență al ministeriului comun. Din interpretarea legii se poate deduce că tot ce nu s'a rezervat ambelor guverne, delegațiunilor și parlamentelor, se ține de ministerul comun, prin urmare și dreptul de legiferare asupra Bosniei, mai departe stabilirea necontrolată a bugetului pentru că delegațiunile statoresc numai sumele ce se recere eventual pentru spesele administrațiunei ordinare.

Legea se poate interpreta firesce și așa că delegațiunile controlează guvernul comun, dîr nu este eschisă interpretațiunea contrară, ba aceasta este mai naturală după stilizarea proiectului și trebuie să ne îndoim că ministeriul comun și ministrul president vor spriginî interpretațiunea ce convine mai bine puterii executive. (Așa e! în stînga). Esecutarea legii despre armată încă este dată arbitriului absolut al ministeriului comun.

În fine încă o observare: Proiectul vorbind despre investițiuni estraordinare ne lasă nelămurit asupra lucrului. De o parte nu se statorescse că cari sarcini le încuviințază legislativele și cari delegațiunile, nu este normat, cînd și după care cheia vom suporta aceste sarcini în comun, eată o ansă la conflicte necurmte. Nu este esact că cheia nu s'ar pute stabili din cauză că investițiunile vor fi spre folos mai mare odată unui stat, de

altă dată celuilalt, căci de aceste investițiuni se ține și clădirea de edificii pentru administratură. Și cine are mai mult folos din aceste, Austria ori Ungaria?

Ni se va cere să propunem noi o modalitate mai bună, dar opozițiunea crede a fi de ajuns stabilirea principiilor directive ce le află mai folosite țerei.

Oratorul subterne proiectul seu de rezoluțiune prin care cere ca proiectul de lege despre Bosnia din motivele desfășurate să nu se primească înainte de a fi de ajuns stabilirea principiilor directive ce le află mai folosite țerei. Oratorul subterne proiectul seu de rezoluțiune prin care cere ca proiectul de lege despre Bosnia din motivele desfășurate să nu se primească înainte de a fi de ajuns stabilirea principiilor directive ce le află mai folosite țerei. Oratorul subterne proiectul seu de rezoluțiune prin care cere ca proiectul de lege despre Bosnia din motivele desfășurate să nu se primească înainte de a fi de ajuns stabilirea principiilor directive ce le află mai folosite țerei.

F. Eber recunoaște anomalia faptului că monarhia posedă două provincii care nu sînt nici ale Ungariei nici ale Austriei, ci atîrnă în aer ca cociugul lui Mohamed. Cu toate aceste promese proiectul pentru că nu alterează constituțiunea. Oratorul se provoacă la Anglia unde ministerul cu toate că atîrnă pe tot momentul dela parlament totuși exercită în colonii o putere aproape absolutistică.

Proiect de lege.

despre dispozițiunile necesare privitoare la administrarea Bosniei și Erțegovinei încredințată Austro-Ungariei prin tratatul de Berlin din 13 Iulie 1878.

§. 1. În sensul legilor privitoare la afacerile comune ale monarhiei (art. de lege XII: 1867 și legea dela 21 Decembrie 1867 R. G. B. Nr. 146) ministerul este imputernicit, a influența pe lângă responsabilitate constituțională asupra administrațiunii provizoriale a Bosniei și Erțegovinei.

§. 2. Ministerul ia parte la toate consultările, cari se vor ține în ministerul comun cu privire la statorirea direcțiunii și a principiilor acestei administrații provizorie precum și asupra construirii de căi ferate.

§. 3. Administrarea acestor țări să se întocmească așa încât cheltuelile ei să se acopere prin venitele proprii (i. e. ale țărilor ocupate).

Dacă și încât aceasta acum îndată nu s'ar pute ajunge în mesura deplină proiectele privitoare la sumele ce vor fi a se acoperi pentru administrarea ordinară sunt de a se satorî în sensul legilor existente pentru afacerile comune în conțelegere cu guvernele ambelor părți ale monarhiei.

Încât însă administrarea Bosniei și a Erțegovinei pentru investițiuni permanente ce nu se țin de sfera administrației curente, precum pentru căile ferate, clădiri publice sau erogate extraordinare de asemenea natură ar cere prestări financiare din partea monarhiei, astfel de prestațiuni se pot încuviința numai pe temeiul unor legi create în conglăsiune de ambele părți ale monarhiei.

§. 4. Pe aceeași cale sînt de a se satorî principiile, după cari să se reguleze și administreze următoarele afaceri în Bosnia și Erțegovina: 1. Organizarea vămilor, 2. Cheltuelile in-

directe, cari în ambele părți ale monarhiei au a se manipula după legi omogene, create în întielegere. 3. taierea monetelor.

§. 5. Ori-ce schimbare a raportului existent al acestor țeri cu monarhia are lipsă de învoirea conglăsiune a legislativelor din amîndouă părțile monarhiei.

§. 6. Legea presentă, sub presupunerea, că dispozițiunile corespunzătoare ei vor primi valoare de lege și în regaturile și țerile reprezentate în Reichsrath și că se vor publica deodată cu aceste lege întră în valoare cu ziua publicării ei.

Kossuth rectificând.

Diarele „Egyetértés“, „Független Hirlap“ și „P. Ll.“ și după aceste și altele publică o epistolă a lui Kossuth cu datul: Collegno (al Baraccone) 4 Noemvre.

Kossuth se miră cum se poate, ca în Ungaria să se afle oameni, cari să creadă, măcar și numai un moment, că el a uitat toate câte s'au întemplat în Ungaria în anii 1848—1849 și că ar fi susținut vreodată că în timpul acela numai un singur magnat, Perényi, s'ar fi arătat bun patriot. Amintesc de mai mulți magnați, cari s'au jertfit atunci pentru cauza ungurească. Se miră, apoi de „scandalul“ din „Soleil“, de asupra căruia s'apropie atențiunea de aici prin epistole, se ține că dînsul nu cunoaște pe dl Peyramont, căci n'au avut norocirea s'au nenorocirea de a'l cunoaște și nici nu scie, dacă există undeva pe lume. Kossuth afirmă că despre obiectele amintite în „conversațiunile“ imaginare a vorbit cu mulți, între alții cu un Francez cunoscut vechiu al său, însă nu în modul cum se descrie în „Soleil“, căci și terțialitatea adevărată din raportul diarului „Soleil“ este schimosită, tocmai ca și când ar schimosi cineva „Tatăl nostru“ țicînd: „Dăne nouă păcatele noastre cele de toate țiile și ne iartă nouă pânea noastră“. Fie care cuvînt se află în Tatăl nostru, dară în alt chip. Declară așa dară de fabulă cuvintele ce i se insinuă că ar fi țis despre Germania, că vrea să mănânce pe Ungaria cu sos. Pentru că, țice Kossuth rectificînd, nu este în interesul Germaniei să mănânce pe Ungaria, nici cu, nici fără sos. N'am crețut, continuă Kossuth în epistola sa, nici odată într'o amiciție și într'o alianță durabilă între guvernul austriac și cel din Berlin, sau mai bine, între casa Habsburg și casa Hohenzollern, și nu cred nici acum. Aceasta este o imposibilitate psihologică. Sub presiunea momentului se pot întîlni, cum s'au mai întîlnit din cauza aspirațiunilor de o dominațiune universală a lui Napoleon I și mai tîrziu în interesul operațiunii absolute în botezate „drept divin“, însă astfel de întîlnire din întemplantare nu le va împedea a nu se încăiera, când numai va fi cu puțință. Aceasta este un fatum de necesitate istorică, a cărui logică este inescorabilă. Însă tocmai pentru că nu cred, am fost și sînt și voi fi totdeauna un amic al amiciției sincere și al alianței între Ungaria și Germania; am fost ca om privat și jurnalist la 1848; ca ministru la 1848 și încă în mod însemnat și de atunci încoace ca publicist totdeauna. Numai acum ceea ce se numește alianță între Germania și Ungaria (ceea ce nu mai este de loc) a venit prea tîrziu și nouă nu ne va fi de nici un folos pentru că setea după estinderă a creat, în occident și orient, premise atât de abnorme, încât, când criza, care prin imprudență a devenit neincungiurabilă, va avé a se pune în lucrare, Germania se va afla într'o situațiune, în carea ea însăși va avé lipsă și de cel din urmă om al seu (de ar avé numai destui) și

nouă nu ne va pute da un ajutoriu contra dinților slavici, nu armată, dară nici măcar o scobitoare de dinți.

„Dar lăsăm aceste la o parte. Logica istoriei urmează calea ei...“

Kossuth țice că apoi a trecut la politica orientală și respunzînd la întrebarea cunoscutului seu, cum a putut urma Andrassy Maghiar fiind o „politică așa funestă“ rectifică că n'au țis că lui Andrassy nu i-ar fi păsat de politica aceasta. Aceasta nu o putea țice de oarece lui Andrassy i este prea bine cunoscut și corespondența cu dînsul dela încorespondența cincideci în carea îl numește (pe Kossuth) iubitul seu amic și cap dovedescă că Andrassy s'au interesat de binele țerii sale. Așa dară Kossuth a țis că aceea politică nu o a făcut Andrassy și că aceea este politica curții și că politica aceasta există de 25 de ani, ceea ce Kossuth poate dovedii diplomaticesce.

„În Viena, țice Kossuth, „Ce“ nu se ține nici de talentul nici de chie-marea ministrului de esterne, ci numai „Cum.“ „Pe aici caută să mergi — i se țice și a apoi e treaba ministrului să găsească calea pe acolo. Andrassy n'a avut altă alternativă decît sau la Bosnia, sau la Terebes (una dintre moșiile lui Andrassy) El a ales cea dintăiu și pentru aceasta a căpătat velerul de aur. Atăta e tot“.

La întrebarea Francezului, dacă nu sînt între magnații unguresci alții mai independenți și cari ar fi urmat o politică mai bună a răspuns Kossuth, că sînt dară ori care ar fi, ar trebui sau să facă ca Andrassy, sau să se ducă. După Kossuth a fost o nenorocire că un Maghiar a îndeplinit politica cea omioasă, pentru că deși dieta Ungariei a devenit numai un birou de înregistrare dacă nu era un Maghiar în fruntea afacerilor esterne, politica aceasta nu se înregistra nici de biroul acesta.

Kossuth revine asupra magnaților și țice că dînsul când a vorbit de magnați a vorbit de ei ca de corporațiune căci ca atare ei n'au întervenit la 1848 și 49 în favorul cauzei unguresci, ca singurateci însă au fost destui care au conlucrat cu dînsul după cum a amintit și la început.

Varietăți.

* (Mulțămîta publică). În favorul fondului societății din Budapesta „Petru Maior“ a donat: Avram Acelenscu și Nicolae Marcu din Găleş ambii la olaltă 5 fl., eară pe colecta sp. d. Benjamin Hangea: colec-tantul 1 fl., Dr. Paul Tanco, Ioan Tanco și Octaviu Bariț, asemenea câte 1 fl., cu totul 9 fl. v. a. Aibă bunăte donatorii marinimoși, a primii mulțămîta recunoscoitoare a societății.

Dat din ședința comitetului ținută la 30 Octomvre 1879.

Abs. Todea, Iul. Traian Pop, v.-preș. secret. soc.

* (Audiți minuet!) „Kronstädter Zeitung“ țice: La oficiul principal de vamă de aici solvirile, cari pentru mărfuri, ce vin din străinătate, au să se facă în hărtii, se primesc numai în floreni de argint unguresci, precînd cei de argint austriaci se resping.

* (Earnă în toată forma). Duminecă după ameați a început a ninge în Sibiu și giur mereu. Pămîntul e tot acoperit cu zăpadă groasă. Timpul e rece, și prorocescă, că are să ne copleșască o zăpadă și mai mare. Munții din giurul Sibiului toți sînt albi de sus până jos.

* (Șese porunci jurnalistiche). Der „Correspondent für Deutschlands Buchdrucker“ conține următoarele reguli pentru aceia, cari comunică în scris cu redacțiunile jurnalelor: 1 poruncă. Tu să scrii numai pe o latură a feței, pentru că adeseori e de lipsă, ca să se taie foia în bucăți

pentru culegători; 2 poruncă: Se scrii curat și la înțeles, cu deosebire la nume proprie și cuvinte străine, pentru că nu ești îndreptățit, a înșela cu timpul pe redactorii și culegătorii cerînd, ca ei să ție descifreze rîcăiturile tale; 3. poruncă: Să nu scrii o scrisoare microscopică, fiindcă culegătorii trebuie să cetască manuscriptul în departare cam de o jumătate metru sau redactorul adeseori are să facă schimbări. 4. poruncă: Să nu începi fața chiar de deasupra, pentru că redactorul de multe ori are să schimbe titlul articolului, unde nu este nici una — cea ce totdeauna îi mai conconvine — să adaugă una sau trebuie să aibă loc, spre a și acomoda instrucțiunile cu privire la perioadă. 5 poruncă: Să nu învleuești manuscriptul nici odată, pentru că fieștecare, care l atinge, se necăjește și turbă de atîne, atît redactorul, cît și culegătorii și corectorul. 6 poruncă: Să subscrii în epistole totdeauna curat numele teu întreg lângă adresă, pentru că redactorul adeseori va pofti, a comunica cu tine și pentru că el numele țeu întreg îl întrebunțează ca garanția încrederei. Dacă te fosolești de o cifră sau de un pseudonim atunci subscrieți numele și el nu se va publica. —

* (Lupta cu un lup). După cum anunță jurnalul „Nar. Nov.“ un lucrătoriu de țil în 1 Noemvre mergînd pe drum de țară între Lipik și Isidorhaza fu deodată apucat dîndrept și trîntit la pămînt. Bietul lucrătoriu la început n'a sciut, ce va să țică această, curînd după aceea vîdu însă cu groază că atacătoriu era un lup mare, care l apucase de picior spre a l țărâi în tufășul din apropiere și a l mîncea. În cea mai mare des-nădăjduire nearmatul lucrătoriu se lăsă cu lupul în luptă și după multe mușcături și ghiărăeturi la cap, obraz, mîni și picioare deabia și mai mult de jumătate mort scăpase prin întemplantarea, că un om se apropia cu carul seu de luptători spre a trece în comuna Lipik. Lupul prin acest căreș înspăimentat și gonit fugi peste hotar, eară lucrătoriu fu transportat în Spitalul din Prakrac fără nădejde însă dea se mai scula. —

* (Afară cu Jidaniil). Guvernorul rufesc din Jidania, după cum i se scrie jurnalului din Moscua „Ruskieja Wiedomosti“ — a poruncit strict tuturor Jidanilor, cari viețuesc de present în gubernamentul Besarabia (și în Besarabia fostă românească) a părăsi guvernamentul în termen de 15 țile și a se așea numai în depărtare de 50 verste (cam 7 kilometre) afară de graniță.

Sciri ultime.

(După „S. d. T. B.“)

Viena, 17 Noemvrie n. Archiducesa Cristina a plecat cu maică sa și cu suită la Spania. Împăratul și membrii presentii ai casei imperiale s'au înfășoșat la gară, pentru a și lua remas bun. Despărțirea a fost mișcătoare. Împăratul și împărăteasa au plecat astăzi la Gödöllö.

Comisiunea senatului imperial a primit fără schimbări proiectul regimului în privința prolongării pe 10 ani a legii pentru apărarea țerei, respingînd toate amendamentele. Czedik, Rechbauer și Schöffel insinuă voturi de minoritate.

Budapesta, 17 Noemvrie n. Casa de jos a primit proiectul pentru administrația Bosniei cu 188 contra 169 voturi drept basă a dezbaterii speciale.

Malta, 17 Noemvrie n. Hornby, admiralul glez, a trimis ordinul din 12 l. c., după care flota în restimp de patru țile avea să se pregătească, pentru a merge în Orient.

Roma, 17 Noemvrie n. Cairoli și Depretis s'au înțeles asupra tuturor punctelor din programa ministerială.

Loc deschis. *)

Mult stimat dle Redactor! În numărul 127 dto 30/10 1879 al „Telegrafului Rom.” s'a aflat necesitat amicului meu, dl dir. și protos. Dr. Ilariu Pușcariu a lua sub scut pre dl secretariu și cassariu al desp. III al Asoc. tranne Dr. Moga — din cauză că în corespondența din Nr. 125 — „ar transpira un felu de învinuire asupra numiților domni.”

Abstrag dela împregiurarea necontestabilă că nu am nărav a mă linguși, și nici pofta de a mă face favoritul cutărui și cutărui, — eu în acea corespondență am reportat pur și simplu adevărul — susțin deci și acum cele reportate în tot cuprinsul, căci interpretațiunea numai autorului îi compete, observând că dl director al despărțământului ar trebui să scie că stagnând acest despărțământ dela adunarea gen. ținută în Ocna la Septembrie 1877 — abia înainte de adunarea dela Săcel Septembrie 1878 — s'a putut constitui acest despărțământ și în ultima adunare s'a întregit și completat conform regulamentului, — eară dl cassariu poate că e cu o și mai de mult decât de un an; scriind deci corespondența n'am întrebuitat logaritme spre a erua oara intrării în activitate a numitului domn.

Referitor la laudele ce pune amicului meu pre dl Dr. Moga — nu voi să i stric voia numai ași fi dorit să ne spună, că în ce a stat „activitatea mare” a numitului domn, căci noi cei ce am ascultat rapoartele respective de u n'am putut afla nici cu lampa lui Diogene acele fapte de activitate — ci am fost necesitați a ne mulțămii cu deslușirile „Neobositului”, care după puțină l'a scos din necas.

Dacă însă cineva e așa de ocupat cu interesele sale private, — de nu poate duce sarcini onorifice publice — apoi atunci urmeze sfatul enunțiat la Sighișoara: „dimisioneze și face loc acelora, cari jertfesc puțin și din interesele particulare pentru folosul Asociațiunii și pentru binele poporului nostru.

Astfelu de scuse sunt mai mult acuse — căci cine din inteligență și popor nu are ocupațiuni private și cine vine cu de aceste în public?

Și dacă mai regret ceva e, că numita corespondență nu s'a putut publica în totalitatea ei — căci susțin și acum principiul, că a ne spune puțin și partea nefavorabilă, nu ne strică, ci numai folosii ne poate, și adevărul deși de multe ori e spinos, nici odată nu ne-a adus detriment.

Sibiu în 16 Noembrie 1879.

Dr. Olariu.

*) Pentru cele de sub rubrica aceasta Redacțiunea nu ia responsabilitatea. R.

PARTEA ȘTIINȚIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Bibliografie.

A. de Cihac, *Dictionnaire d'etymologie daco-romane*. Eléments slaves, magyars, turcs, grecs-modernes et albanais. — Francofurt s/M. 1879.

(Înceiere.)

Același zel care îl însufleșește pe dl Cihac, a înmulți adecă, precât numai se poate, elementele *nelatine*, primind în dicționarul seu chiar și *jargon* și cuvinte *străine*, ce și ca *străine* sunt pe de asupra mai cu samă *obsolete* și parte n'au fost *nici când* în graiul *poporului* — același zel, și cum și ne simțim îndemnați a susține, va fi condus pe dl Cihac în căta și în deducțiunile sale *etimologice*.

Intru adevăr, și-se pare că dl Cihac

anume umblă să sporească „elementele” slavoane, grecesci, turcesci și unguresci și pe calea aceasta, cu deosebire în *două* chipuri: odată, aplicând cu prea mare aplecare tesa cunoscută și altcum în principiu întemeiată, despre primirea *mijlocită* a unui element; a doua, nerecunoscând în limba română și un *strat*, care nu este *nici latin*, dar *nici slavon* sau *maghiar*, *turcesc*, *grecesc*, ci un *strat* înrudit cu limba *albaneză*, sau dacă tocmai voii un *strat* astăzi încă *nehotărît*, dar foarte vechiu.

În privirea punctului dintăiu scim, că cu deosebire vestitul slavist *Miklossich* a susținut primirea unui șir de cuvinte în limba română (d. e. *oltar*, *oțet*...), altcum *au fond* latine, prin *mijlocire slavoană*, *maghiară*... *Miklossich* până la un punct oare-care are dreptate. Dl Cihac încă nu este neîndreptățit — eară în oare care margini.

Astfel s'ar mai pute în căta discuta, — pe deplin chiar tot nu ni se pare hotărît — dacă Românii au primit din gura *Slavilor* cunoscutul șir de cuvinte: *oțet*, *osie*, *oltariu*, *osteni*, despre cari dl Cihac susține improptiva lui Schuchardt, că sânt „*tous slaves*”, pentru că „le changement de l' a initial en o indique l'origine slave...”

Insă dl Cihac ne spune și despre un cuvânt d. e. ca *oleiu* că, „le mot dacor. vient direct, du *slave*” fiindcă în slavoana vechie și în limbile slavoane noue se află olăi... Ba chiar și la *věduv* și *věduvā* e aplecat „*plutôt pour une dérivation directe du slave que du latin.*” Aplecarea d-lui Cihac, a deriva cuvinte, altcum *latine*, dela slavoana, greceasca, ungureasca este fără îndoială mare. Puteți fi încredințați că, aflându-se vre-un cuvânt *au fond* *slavon* atât în limba română cât și în vre-o limbă slavoană, dl Cihac își va da toată silița a susține că, Românii au de a mulțămii *mijlocirei slavoane* dacă se bucură astăzi de acel cuvânt. Românii au d. e. *cucută* (cicuta); dar și Croații și Sârbii au *kukuta* — cuvântul ne-au venit *de dreptul* dela Croato-Sârbi! Românul are *orez*, *urez* (oryza); insă și în vechia slavoană.. se află *orizū* — cuvântul ni l-au dat *de dreptul* Slavii!

Numai esemplificăm în privirea aceasta: sânt o mulțime de cuvinte în dicționarul d-lui Cihac, cuvinte altcum și latine ce după d-lui au ajuns prin *mediul Slavilor* la Români.

Mai departe încă merge dl Cihac! Va afla în vre-un idiom *slavon* d. e. cuvântul *vünatri* (intus, intra).. și de loc „la forme du mot *dacor.* (adecă *înăuntru!*) nous parait plutôt *slave* que *latine!*” Până și *plin* „*peut venir tout aussi bien direct, du lat. plenus que du slave plünū!*” *Alac* poate veni dela lat. *alica*; și limba span. are *alaga*. Deosebirea accentului îl nedumeresce însă pe dl Cihac. Deci caută și caută, până dă de — unguresc. *alakor*; și cuvântul *alac* se află astfel între „*éléments magyars.*” Și noi admitem însemnătatea accentului la etimologie. Dar de ce fiind atât de scrupulos, n'a mărturisit dl Cihac mai bine, că nu cunoaște originea cuvântului, deschidând o rubrică cu — „*éléments obscurs?*”

Dl Cihac, afară de elemente *latine* are: elemente *slavoane*, *maghiare*, *turcesci*, *neo-grecesci* și *albaneze*. Dacă un element nu este *latin*, apoi dl Cihac atâta va căuta în celelalte limbi tocmai enumerate, până va găsi o formă apropiată cu un înțeles apropiat. Din întemplantare și Sârbii au d. e. *dělū*, *dijel*. Trebuie oare ca Românii să fi luat *dealul* lor dela Sârbi? Dl Cihac nu ne aduce nescai argumente în favorul tesei a-cesteia. Tot astfel limba română are *brânză*, *jintită*, *urdă*... De ce aceste cuvinte trebuie să le fi primit Românii dela *Slavi* resp. *Maghiari*? *Miklossich*, resp. *Kaluźniacki* cel puțin ne spun dimpotivă, *) că *Rutenii* și *Polonii* le-au primit dela *Români*, cari, precum se susține, ca păstori *par excellence* de sigur mai curând își pot revendica acei termini și alți asemenea de origine altcum încă *obscură*. Pentru că *Maghiarii* au

*) Veți: Über die Wanderungen der Rumunen in den dalmatinischen Alpen und Karpaten. Wien 1879 (Denkschriften der Kaiserl. Akademie.) —

orda: *urda* negreșit este de proveniență *maghiară?*!

Cu un cuvânt, sânt elemente în limba română, pe cari nu le poți trece sub nici una din rubricile d-lui Cihac. Ele aparțin unui *strat* vechiu, astăzi încă prea puțin cunoscut. De aceea un filolog precant le va așeza cel puțin între „*éléments obscurs.*” Altcum o pășește ca dl Cihac, care nemai sciind, ce să mai înceapă și cu *cioarecii* Românului, și numai a *Românului* îi bagă între elementele *maghiare*, legându-i de — „*szövedék!*”

Și așa dl Cihac are prea puține rubrici în cartea sa: trebuia luând în privire materialul seu, să deshidă încă una, și chiar una hotărîtă — „*éléments cigains.*” Căci d. e. cuvântul *benga* după știința noastră este *figănesc* și înseamnă *drac*. Dl Cihac traduce: „*lua-te-ar bengă*” cu „*que le diable t'emporte;*” și dacă d-lui adauge. „*littéral. que tu déviennes épiléptique!*”, apoi aceasta o face, fiindcă nu cunoaște proveniența cuvântului *benga* (altcum, se înțelege, *jargon* foarte de rënd!), care nu este *maghiar*, „*béna*, *perclus*, *paralytique*,” precum susține. Între „*éléments cigains*” ar avé apoi loc și „*purde* s. enfant de cigain” (Cihac, pag. 522). Fiind însă dl Cihac cumva de părere, că *jargonul* vlogului a ajuns, ceea-ce nu putem admite, la *purde* prin mijlocirea *Maghiarilor* — fie! Nu le vom răpi acestora meritul priorităței.

Am vorbit, precât se poate într'o simplă recenziune despre unele părți slabe ale lucrării d-lui Cihac. Părțile bune de sigur însă precumpenesce cu desevârșire. A fi adunat *ântăși dată* și în *mod scientific* elementele *nelatine*, câte se află în limba românească, este netagăduit meritul foarte mare al d-lui Cihac. Multă muncă neobosită, talent și erudițiune se cer, pentru a sêvêrși ca om singuratic o lucrare cum este „*Dictionnaire d'etymologie daco-romane!*”

Amintim în sfêrșit că, cartea frumos tipărită și ajustată cu eleganță, este dedicată: „*A Son Altesse royale Charles I prince régnant des Roumains, le haut protecteur et promoteur des arts et des lettres.*” Prețul dicționarului este 20 marce nemțesci sau ca 12 fl. v. a. Bz.

Bursa de Budapesta

din 15 Noembrie n.

Renta de aur 93.80, Împrumutul drumurilor de fer ung. 112.50, I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung. 73.50, II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung. 85.—, oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung. 76.50, împrumutul ung. cu premii 104.—, obligațiuni ung. de rescumpărarea dicimei de vin 89.—, obligațiuni urbariale ung. 89.—, obligațiuni ung. cu clausulă de sorfire 86.—, obligațiuni urbariale temerșiane 87.50, obligațiuni cu clausulă de sorfire 85.2b, obligațiuni urbariale transilvane 85.25 obligațiuni urbariale croato-slavonice —, datorie de stat austriacă în hârtie 67.75, renta austriacă în argint 70.50, renta de aur austriacă 80.25 sorfi de stat dela 1860 127.—, acțiuni de bancă austro-ung. 836, acțiuni de bancă de credit ung. 252.—, acțiuni de credit austr. 265.—, argint —, galbin 5.58, napoleon 9.33, 100 marce nemțesci 57.80, London (pe polița de trei luni) 116.70.

Bursa de Viena

din 15 Noembrie n. 1879.

Metalicele 5%	—
Acțiuni de bancă	837 —
Împrumutul de stat din 1860	127 25
Împrumutul naț. 5% (argint)	70 85
Acțiuni de credit	252 25
Valuta nouă imperială germană	57 60
London	116 35
Galbin	5 55
Napoleon d'aur (poli)	9 30

Economic.

Sibiu, 14 Noembrie n. Pro hectolitru: Grâu fl. 8.—9.; Grâu sêcărș, fl. 6.80—7.20; Sêcărș fl. —.—; Orz fl. —.—; Ovês fl. 2.70—3.10 Cuceruz fl. 4.10—4.50; Mălaiu fl. 5.—5.50; Cartofi fl. 1.20—1.40; Sêmênță de cânepă fl. 6.50—7; Mazere fl. 6.50—7; Linte fl. 10—10.50; Fasole fl. 6.50—7 pro 50 chilo; Făină de pâne fl. 7.50; Slănină fl. 30—32; Unsoare de porc fl. 25—26; Sêu brut pro 50 chilo fl. 16—17; Sêu de luminări fl. 23—24; Luminări de sêu 50 chilo fl. 23—25.50; Sêpun fl. 20—20.50; Fên 60 chilo fl. 85—0.95; Cânepă pro 50 chilo fl. 16—18 Lemne vârtoase de foc pro metru cubic fl. 3.20 Spirit pro grad 55—60 cr. pro chilo: carne de vită —42— cr.; Carne de vișel 36—40 cr.

carne de porc 38—40 cr.; carne de berbec 26—28 cr.; ouă 10 de 25 cr.

Mediaș, 6 Noembrie n. Pro hectolitru: Grâu fl. 8.80—9.20; Grâu sêcărș fl. 6.50—7.—; Sêcărș fl. 5.—5.50; Ovês fl. 2.70—3.; Cuceruz fl. 4.—4.20; Sêmênță de cânepă fl. 5.—5.50; Fasole fl. 7—8 mazere fl. —.—; Cartofi fl. 1.50—1.80; Fên fl. 1.60—1.80; cel vechiu; cel nou fl. —.—; Cânepă fl. 40—42; Slănină pro 100 chilo: fl. 56—60; Unsoare de porc fl. 55—60; Sêu de luminări fl. 40—50; Spirit pro grad cr. 11½; carne de vită pro chilo 40 cr.; carne de porc —36— cr. carne de vișel 36—40 cr.; carne de berbec 26— cr.; ouă 4 de 10 cr. Têrgul de ași a fost earși cercetat în căta mai bine, cu têrgurile precedente. Timpul e tare carnatic și ninge foarte tare.

Estras din foaia oficială „Budapesti Közlöny.”

Licitațiuni: în 3 Ian. și 3 Febr. 1880 imob. lui Gavrilă Loghin și soți în Văra (judec. cerc. Năsăud); în 29 Noem. imob. lui George Buda în Șomcutpatak (judec. cerc. Șomcuta mare); în 9 Dec. 1879 și 9 Ian. 1880 imob. lui Iosif Tüpös în Miklosvar; în 10 Dec. 1879 și 12 Ian. 1880 imob. lui Stefan Tüpös în Miklosvár (judec. cerc. Sântgors); în 30 Dec. imob. lui George Fulea în Ludoš (trib. Sibiu); în 18 Noem. și 22 Dec. imob. lui Danilă Kekel și Ioan Sebeș în Băgaci (trib. Ibașfalău); în 11 Dec. 1879 și 12 Ian. 1880 imob. lui Frideric Mankesch în Preșmer (trib. Brașov); în 15 Dec. 1879 și 15 Ian. 1880 imob. lui Andreiu Vegh în Cluj (trib.); în 2 Dec. 1879 și 2 Ian. 1880 imob. lui Ioan Gionflec în Comana de jos (judec. cerc. Făgăraș); în 14 Dec. imob. lui Ladislau Dragos în Cerghidul mare (judec. cerc. Sântmărtin).

Nr. 183. 1879.

1—3

CONCURS.

Pentru îndeplinirea postului de capelan pe lângă neputinciosul paroch Ioan Vătășan din parochia clasa a III Archita, ppresbiteratul Sighișoarei, se escrie concurs cu terminul până la 30 Noembrie a. c. st. v.

Emolumentele sânt:

1. Cuartir liber, grădină și edificatele economice necesare.
2. Șese jugere pământ, parte sãmănătură parte fênaț.
3. Dela 35 familii române câte o ferdelă cucuruz sfârmit.
4. Dela 25 familii neurustice asemenea câte o ferdelă cucuruz sfârmit.
5. Lemnele recerute de foc.
6. Din venitele stolare îndatinate în ppresbiterat pe jumătate.
7. Din filia Beia un venit anual de 30 fl. v. a.

Suma tuturor venitelor împreunate cu acest post face 235 fl. a. c.

Cei ce doresc a competi la acest post, săși aștearnă recursele lor instruate conform legilor în vigoare subscrisului până la terminul indicat. Sighișoara, 30 Octomvrie 1879 st. v.

în conțelegere cu comitetul și sinodul parochial concernent.

Zacharia Boiu m. p.,
ppresbiter.

EDICT.

Nr. 286.

1—3

Maria născută Chereches, din Sâscior, comitatul Făgărașului, carea de șese ani a părăsit cu necredință pre legiuitul ei bărbat George Ioan Grecia gr. or. din comuna Berivoi mici fără ca să se scie locul aflării ei până astăzi se citează prin această ca în termin de un an și o și dela ziua mai jos însemnată, să se înfățișeze înaintea subscrisului for matrimonial nesmintit; Căci la din contră și în absența ei se va decide procesul intențat asupra ei decătră numitul ei bărbat. Făgăraș 28 Octomvrie 1879.

Forul matrimonial gr. or. al Protopresbiteratului Făgărașului I.